

тільки заохочувати пропозицію інновацій, але і в першу чергу забезпечити матеріальне стимулювання попиту споживачів на наукоємну продукцію, зокрема шляхом надання податкових та інших пільг, у т. ч. шляхом лізингових механізмів, оцінювання вартості інновацій з урахуванням вимог міжнародних стандартів та світового рівня цін, прийняття чітких методик оцінювання державних інвестицій у різних сферах інноваційної діяльності.

Проблеми забезпечення розвитку наукоємних виробництв потребують корінних змін. Це стосується як вдосконалення нормативного забезпечення розвитку наукоємних виробництв, так і визначення чітких параметрів формування інституційного середовища забезпечення розвитку наукоємних виробництв, пошуку та впровадження нових форм їх створення та функціонування.

Список використаних джерел:

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: парламентські слухання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
2. Пічкур О. Інноваційний розвиток світової економіки та місце України у ньому (ч. II) / О. Пічкур // Інтелектуальна власність. – 2009. – №7. – С. 43–50.
3. Мунтян В. Захист інтелектуального потенціалу – стратегія розвитку України / В. Мунтян // Інтелектуальна власність. – 2007. – №4. – С. 11–14.
4. Паладій М. Трансформація інтелектуального капіталу в матеріальні та духовні блага – основа інноваційного розвитку національної економіки // Інтелектуальна власність. – 2010. – №11. – С. 11–15.

К. е. н. Лиса О. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сутність поняття «економічна безпека підприємства» в науковому середовищі трактується в різних аспектах, виходячи з цільової прив'язки здійснюваних досліджень. Узагальнюючи різні підходи до визначення сутності економічної безпеки підприємства, можна виділити такі основні їх групи:

- 1) економічна безпека як такий стан економіки підприємства, що забезпечує захист від ідентифікованих і потенційних загроз (їх негативних впливів), які продукує зовнішнє і внутрішнє економічне й політичне середовище;
- 2) економічна безпека як результат гармонізації економічних відносин суб'єкта господарювання з іншими суб'єктами в контексті досягнення балансу інтересів усіх учасників цих відносин.

При цьому економічну безпеку підприємства можливо розглядати як самостійний об'єкт управління на мікрорівні, так і інтегрований елемент національної економічної безпеки, що є об'єктом державного управління на макрорівні. Останнє передбачає існування загальних для всіх підприємств загроз і ризиків, а також достатньо високий рівень сприйняття підприємствами системи заходів державного управління національною економічною безпекою.

Економічна система України на сучасному етапі знаходиться в нестабільному стані й характеризується невизначеністю подальшого економічного розвитку. Це обумовлює зростання загроз економічній безпеці держави і вітчизняних підприємств. Нажаль, негативні наслідки обраного Україною євроінтеграційного напрямку розвитку, що проявилися у вигляді втрати контролю над частиною територій (Автономної Республіки Крим і зони проведення АТО) і, відповідно, частиною економіки країни, значного боргового навантаження (зокрема, зовнішнього) на державний бюджет, обмеженого рівня проникнення вітчизняної продукції на європейські ринки збуту, зростання аграрної експортоорієнтованості, поставили у вкрай складне становище уряд України щодо можливості економічного маневру для відновлення й подальшого підтримання на необхідному рівні економічної безпеки держави. У зв'язку з цим підприємства вимушені самостійно розробляти й запроваджувати окремі заходи з підтримання (а в окремих випадках і відновлення) прийняттого рівня економічної безпеки, однак вони мають швидше тактичний, аніж стратегічний, характер.

В системі управління економічною безпекою важливе значення має об'єктивна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки. У зв'язку з цим, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України в 2013 році розробило методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [1], якими

передбачається можливість комплексного аналізу певних індикаторів з подальшим визначенням загроз економічній безпеці держави. За цією методикою перший із дев'яти субіндексів, на яких базується інтегральний індекс економічної безпеки держави, – це субіндекс, що характеризує стан виробничої безпеки. Це й зрозуміло, оскільки виробництво є основою економіки, джерелом суспільного продукту, подальший розподіл і перерозподіл вартості якого дозволяє задовольнити суспільні потреби. Однак, виробництво неможливе без авансування (тобто інвестування) капіталу в цей процес, тому вважаємо, що при визначенні інтегрального індексу економічної безпеки на першому місці і з найбільшим ваговим коефіцієнтом має бути інвестиційно-інноваційна безпека, яка є передумовою забезпечення виробничої та інших складників економічної безпеки.

Останніми роками динаміка розвитку промислових підприємств, які раніше склали основу вітчизняного виробництва, показує незадовільні темпи. За період з 2012 по 2016 роки кількість промислових підприємств зменшилася на 11 %. При цьому індекс промислової продукції показав суттєве зниження за 2012–2015 рр. (на 12,6 %), при цьому така тенденція була притаманна всім видам промислової діяльності. У 2016 році ситуація дещо покращилася і індекс зріс на 18 %, однак у 2017 році він знову зменшився на 2,4 %, що свідчить про непрогнозованість промислового розвитку. Фінансовий результат до оподаткування, починаючи з 2014 року має від'ємне значення, тобто мають місце збитки. Найбільший обсяг збитків спостерігався в 2014 році; у 2016 році збитки скоротилися на 96 % порівняно з 2014 роком (за даними [2]).

Особливо слід звернути увагу на ступінь зносу основних засобів, який є одним з індикаторів виробничої безпеки. Його значення дає можливість оцінити фізичну зношеність устаткування, що використовується для створення доданої вартості. Аналізуючи значення цього показника в динаміці за 2000–2016 рр., можна побачити, що він має тенденцію до зростання, а в 2014 році досяг навіть критичного рівня. Це свідчить про наявність ідентифікованої проблеми, яка досить довго нівелювалася і наразі становить значну загрозу виробничій безпеці. Її появу спровокувала низка об'єктивних і суб'єктивних факторів, а саме: недостатній обсяг коштів для закупівлі технологічно нового й продуктивного устаткування;

невигідний для імпортерів валютний курс; проблеми з розширенням ринків збуту навіть високоякісної продукції, яка може бути вироблена з використанням нових технологій і/або нового обладнання; потреба в підготовці персоналу, який міг би працювати на такому обладнанні; небажання власників капіталу інвестувати кошти в оновлення основних засобів унаслідок зменшення рентабельності бізнесу, наявності проблем із захистом права власності, непрогнозованістю макроекономічної ситуації, валютної політики тощо. Вирішення цієї проблеми і, відповідно, покращення стану виробничої безпеки можливе лише за умови інвестування коштів в основний капітал з метою його розширеного відтворення й оновлення.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс]: затверджені наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Марченко А. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВЛАСТИВОСТІ ТА ПЕРЕДУМОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТА

Аналіз досліджень [1–4] засвідчив, що управління економічною безпекою суб'єкта повинна бути побудована з дотриманням певних вимог та з урахуванням певних властивостей.

Так серед вимог до управління економічною безпекою суб'єкта слід виділити такі:

1. Забезпечення управлінської економічної незалежності – ця вимога передбачає наявність власних ресурсів, свободу вибору цілей, прийняття рішень, форм контролю тощо, а також обумовлює певну взаємозалежність суб'єктів економічної безпеки на рівні окремого суб'єкта.